

DATINA – MĂISTRĂ VLAGĂ!
POPOR >>> POPULAȚIE!

Prof. Univ. Dr. Liviu Alexandru SOFONEA
Universitatea Transilvania, Brașov

§.I. Colindeț

Pregătiți cu dragoste, sânguință, rugăciune, cu fermecarea ce vă este în ființe – mai amănunțit ca alte lucrări ale Voastre – pâinișoarele ce le veți oferi colindătorilor: mângâiați-i pe copii, ... nu-i ignorați, nu-i bruscați, nu-i izgoniți pe cei ce vă par smintiți cinstiți, străinii / înstrăinații care vă vor colinda!

§.II. Genitorium

More axiologică:

- **Popoarele** – comunități antropice numeroase, concentrate spațial, solidarizate prin intensă «**pulsiune conștientială**» animată de «**sentimentul identității**» - au **Istorie**; aceste comunități viguroase sunt creatoare și păstrătoare de datini: prin ele se animă persistent «**viața întru Istorie**».
- **Populațiile** – comunități antropice minuscule risipite, agregate de anemică «**pulsiune conștientială**» inervată de «**senzația grupării**» au doar “istoriute” /anecdote /; generează și mențin conjunctural câteva moravuri

§.III. *Venit dies → fugit dies!*
Feste diem > carpe diem!!

Umblă **Vreamea!**

Cere **Vamă!**

De nu-l pui zlot⁵ scump^{5,6} în cană
ea nu-ți zice
(cu dojană)
zgârcit-o, nu-mi dai pomană?! –
ci cu ochii-orbi te cată⁷
(patru găuri dintr-o dată^{8,12,13}
strâmb¹³ ivite sub o geană)
sorb din tine vise, ANĂ
sufletul ți-l face rană!

Spaima-n fire crește – crește,
Vreamea umblă
Vămuiește,
nu-i mai pot răbda privirea⁷
ce nu vede strălucirea
ci doar chipul meu țintește⁷
mișcă găuri⁸ – timp^{14 9,10,1,12,13},
orbește!¹⁴

Și Îi pun în a Ei cană

Vis dintâi

făr' de prihană¹⁵
ce-mi alungă frica-mi
(vană)
să-l fie în **veci**
Pomană!¹²

Marmație – Țară veche,
Ai oameni fără pereche:
Moși, coconi, fete, feciori,
Voivodese, sfinți, nurori,
Aflătorii de comori...
Și martiri biruitori!

Ai și munți, codrul și plaiul,
Apele își strâng alaiul

Și-l pornesc peste hotare,
Văzduhul – până în zare,
Ține în a lui suflare
Taine noi, minune mare:
Rugi, șoptiri de alinare
Țipăt, râset, închinare.

Marmație ești vestită
Faima ți-l dulce ispită:
Vin din lume călători
Poposesc rătăcitori¹, -
Îi primești pe toți cu daruri
Fântânesc în **tine** haruri:
Cântece, colinde^{2,3}, flori,
Fermecate sărbători!⁴

§. IV. Veseli-ți-l **gazdă!**

Deschide-mi ușa, vecine,^{2,3,4,***} -
ca-m venit din nou la tine,
cu gând bun,
răscolitor
și în taină
și în dor.

Noi ți-om zice o urare
și te-om pune la'ncercare

de-om putea gândi'npreună
a Lumii Aste furtună:
sminteala și învrăjbirea
minunea și despărțirea
nădejdea și **peste-firea**, -

Judecare care vine!

Deschide-mi ușa vecine!^{2,3,4}

* Vecinii: obșteni – feluriți /personalizați / - care nu se pot izola ci *co-habit-ează* (specific) în a lor comunitate.

** "Vecinii" spirituali: sunt "aproțiați", "se văd", se "salută" /se "vizitează", se delimitează /se apropie .... *In spiritu* (intelectual) prin opțiuni /judecăți axiologice prin motivații, prin unele acțiuni relevante.

*** Festivalul a devenit deja o datină (regională → națională → europeană→ mondială).

*** ** În cursul acestor zile, vizitarea Memorialului este o datorie pentru mii de participanți la "sărbătorile de iarnă".

*** *** Comemorarea victimelor «**holocaustului fizic-biotic comunist**»: trebuie să fie o parte organică a programului **Festivalului**; celebrarea – cu pioasă amintire și creștinească iertare care generează în suflete purificare,

înseninare, încredere în **Om**, creatura conștientă a **Divinității**, a acelor pătimiri trebuie să devină și ea în anii următori o **datină**!

§. V. Poporala sărbătorească rostire

Festivalul datinilor de iarnă de la Sighetul Marmației este o îmbucurare a spiritului care dăinuiește ne înserată peste an și înfloare din an în an generată de *patosul* care însuflețește dăruii fii și fiice ai **Poporului Român**, ocrotită și "bine"¹⁶ valorificată social de vrednicii organizatori talentați, actanți, sensibili spectatori, tenaci, pasionați susținători.

S-a reafirmat astfel, pilduitor¹⁶, într-o pură rostire românească, cu demnitate, frumos, a noastră legitimă **«Cetățenie Europeană»**^{***}.

Datina maramureșană^{***} a fost cinstită de mii de oameni – moroșeni, sălăjeni (codreni, chioreni) lăpușeni, sătmăreni, oșeni din alte meleaguri ale României, oaspeți de peste hotare – și în 2004 A.D.

§. VI. Mărturie

Fascinați și lucizi¹⁷, simțim și constatăm că **Festivalul datinilor de iarnă de la Sighetul Marmației** este o vibrație a **Spiritualității românești** care farmecă, are durare¹⁸, este o **instituție culturală**.

Ne gândim acum – apreciind că suntem iubitori și conștienți, susținători ai acestei **Bucurii moroșene** - atât la vigoarea cât și la fragilitatea^{19,20,21,22} și riscurile^{23,24} formelor de viață în & întru spirit în complexa actuala **«realitate socială»**.

Ne bucurăm că ceremoniile **Festivalului** s-au putut celebra cu strălucire neînserată și vigoare neistovită, în ordine²⁵, în zilele magice de după Ajunul Crăciunului în care, anul acesta, iarna nu a fost (ca altă dată) darnică, frumoasă, măreață, ci "bolnavă", mohorâtă, zăpada a lipsit, ploaia rece, aiurită, sămânță de noroi și polei a agresat pe actanții alaiului și ai buneii rânduiei și a întristat mii de oameni, participanți la tradiționala "liturghie culturală", poporală²⁵ care, cu entuziasm și hotărâre au înfruntat-o²⁷.

A Este meritoriu că luminații și hotărâții conducători, ministranți ai Muzeului etnografic al Maramureșului din Sighetul Marmației au stăruit, s-au ostenit și au reușit să publice în anuarul ACTA MUSEI MARAMOROSIENSIS o seamă²⁸ din lucrările științifice pe teme de etnografie și folclor, armonios articulate cu cele de Istoria și Filozofia Culturii susținute la sesiunile anuale din 2002, 2003 cu caracter național și cu participare internațională; vârsta de peste 35 de ani a acestor sesiuni în care întotdeauna lucrări substanțiale s-au prezentat și dezbătut este o confirmare a maturității.

B Sesiunea științifică tradițională este o dimensiune a **Festivalului**: este de mulți ani "cuibărită" firesc, frumos, profitic în cadrul **Festivalului Național al obiceiurilor de iarnă**; este legată structural de această sărbătorire populară complexă fiind "componenta ei științifică" generatoare și de reflecții filozofice și inițiative practice.

Complexitatea tematicii & problematicii sesiunii sporește prestigiul instituției: în primii ani obiectul²⁹ sesiunii era doar prezentarea rezultatelor muncii unor cercetători care au investigat vastul "mișcătorul"³⁰ domeniul *folklorului*,³¹ obiceiurilor și etnografiei – pe parcursul anilor s-au prezentat și discutat în acest *forum* și lucrări,³³ și referate despre Istoria culturii; ele au avut cu precădere pertinente, speciale, referiri la zona Maramureșului³⁴ – "diamant al coroanei" **Folclorului românesc, Tradiției românești**⁸.

Patrimoniul folcloric moroșenesc și din alte areale și-a afirmat vitalitatea: este un fapt că această **zestre populară arhaică** se mai păstrează și în alte zone din România și în puține țări din Europa - «vetre folclorice»^{35,36} în care "arde" focul, dar cultul său este amenințat, pâlpăirile sunt mereu actualitate în epoca marcată de **Globalizare** – fenomen social hiper-complex "cu bune și cu rele" – cu multiple componente³⁷ și fenomene³⁸ – informațională, tendințe hegemonice, axio-nivelatoare³⁷, "populaționarea" unor popoare comportamentale, mundaneitate, ș.a. este evidentă – **păstrarea este pentru umaniștii militanți o Poruncă a Vremii!**

D Continuarea sărbătoririi cu entuziasm și rigoare^{35, 36} a "tinerii" obiceiurilor agro-pastorale Tânjaua – pe Mara, de la Hoteni Stâna; a. de pe Valea Baciului, Bogdan Vodă – sărbătoriri spectaculare, evocatoare⁴⁰, la care participă mii de persoane⁴⁰ care pun pe oamenii simțitori "pe gânduri", festivități întregite cu sesiuni de comunicări, simpozioane, expoziții muzeale, ș.a. - este **o datorie de onoare, un act de responsabilitate**. Mas-mediatizarea trebuie să fie eficientă, rezonantă; participarea unui public sensibil (fidel; exigent; în creștere) în care sunt prezenți și cetățeni europeni de alte etnii, și alți "pământeni", este un indicator al vitalității atractivului *patrimonium*.

E. Organizarea logistică a Centrului de Creație și a Direcției de Cultură, implicarea Muzeului - forma, conținutul, popularizarea revistei bianuale Tradiții și Patrimoniu sunt forme organizate eficiente - ale Valorificării sociale "bune"¹⁶ a acestor "averi spirituale & materiale" continuarea activităților concertate este imperativ necesară.

F. Colaborarea cu unele centre culturale naționale și extra-naționale este indispensabilă: Românii și alți conlocuitori din Moldova trans Pruteană, Kornvestheim din R.F. Germania, Centrul de Cultură catalană din Perpignan, Franța, Organizatorii festivalului măștilor din Binch, Belgia, comunitatea românilor din S.U.A., Canada, Israel, țările Balcanice, Italia, Universitățile din La Rochelle și Bordeaux unde este activ prietenul poporului român geograful

Marc Chesnel, membru proeminent al *Le Cercle* din Sibiu, *Les Rencontres*^{IV,V} ș.a.

Aceste contacte trebuiesc potențate și prin schimburi de experiență, cercetări în teren, *agapé* spirituale.

II Ispita /atrakția ceremonialelor excită firea multor oameni: Homo spectator – autor iubește, creează, organizează, animă *Aucto sacramental, coommedia delle arte, fiesta*, procesiuni, parăzi, ș.a.

III “farmece” /haruri solidarizatoare, comunitare, potențatoare de elanuri, inițiative umaniste și meditari.¹⁸

IV *Les Rencontres* este Asociația Orașelor și Regiunilor Marii Europe pentru cultură. La reuniunea din 24-27 februarie 2005 de la Lubliana, Slovenia tematica acestui prestigios meeting a fost Identita culturală politici culturale și festivalare artistice: *La ville et ses festivals; le rôle des festivals dans le processus de creation de l'identite culturelle et urbaine de villes en Europe*.

V Membrii ai Filialei din Sud-Estul Transilvaniei ai **Comitetului de Istorie și Filozofie a Științei și Tehnicii al Academiei Române /C.R.I.F.Ș.T./** militează în teoretic și practic în acest sens.

VI În epoca globalizării funcționează, cresc în intensitate, factori degradatori: *Kitschuri*, imposturi, manele-izatori; credem (cu crescătoare tărie) că mulți oameni sensibili, meditativi, în *stress*, caută remedii, desfătări, liniște, spiritualizare, evadare în vigoarea, frumusețea, profunzimea **spiritualității populare** generatoare de **tradiție**; cred că se produc și “reacții imunitare” axio-ecologice de protejare a **curăției spirituale, memoriei Neamului**.

VII Contactele interactive cu comunități importante trans-Tisane (zona Apșelor, ș.a.) este indispensabilă, ele trebuie operate de iubitori de cultură, umaniști, militanți, competenți, cu tact, în spiritul Drepturilor Omului în contextul procesului complex (dinamic, poli-axiologic) **Europa Unită**.

*** Inclusiv aspecte ignorate, marginalizate, controversate, neconfortabile pentru unii.

**** Intenționăm să publicăm *in extenso* studiul nostru intitulat “*Tempus Christi* aspecte istorice, biblice, astronomice, cronologie, folclorice, sociale, axiologice inter-disciplinar”, în anul 2005.

G Evocarea în profunzime și diversitate a istoriei complexe a Maramureșului (Istoric, ș.a.) - multi-valentă și prin metodele moderne folosite - tehnici virtuale care “prepară” «**realitatea virtuală**» este necesară,^V astfel de evocări se pot face în mănăstirea Peri de lângă Săpânța, la Bârsana, Ieud, Borșa, ș.a. receptacolele culturale sighetene.

H Continuarea și intensificarea comunicării unor cercetări și referate în secțiunea Istoria și filozofia culturii: dezbateri*** pe teme complexe: Cronologia creștină,**** exegeze biblice, interferențe culturale, ș.a., operatorul multidiscursiv, complexitatea procesului **Globalizare**^{VI} (pentru

cultura populară,^{43,44,45,46,47,48} limba română, ș.a.; naționalitatea *Inatio-filia*, ș.a.).

I. Evocarea victimelor «holocaustului roșu» printr-o ceremonie sobră la Memorial: trebuie să participe contributori (la sesiune, la alte acte ale Festivalului și autorități ale orașului și județului⁵⁰, un sobor de preoți care vor rosti o rugăciune, vor efectua ritualul creștinesc⁵¹, actanți valoroși⁵² vor rosti împreună rugăciuni, un bocet popular, ritualizat⁵³, un cântec de «ocnă»⁵⁴ - după care va urma momentul de reculegere silențios, încheiat cu o închinare colectivă și *Amin*-ul rostit în grup: 'Nu vă vom uita! Fiți cu noi! Nu vă vom uita!'

Comemoratorii se retrag în tăcere^{55*****} însuflețiți și de sentimentul acestei datorii împlinite. Festivalul continuă.

Datinile sărbătorilor de iarnă⁵⁶ componente prestigioase ale patrimoniului cultural care caracterizează prestigiul matricei de cultură & alveolei de civilizație **Spațiul Carpato-Ponto-Danubian** – evocate în viitor în formele tradiționale articulate armonios cu forme noi^{57,58} – reafirmă legitima, prestigioasă «**cetățenie Europeană**» a membrilor Poporului Român și onorabila prezență a acestora în *Axio Patrimonium Mundi* în **Era Contemporană**.

§.VII. Urare

Kiralesa, Doamne! –
Cu belșug de toamne
Curății din ierni
Ce din nori le cerni
Cu tihne de veri
Cu taina din Noapte
"Vraja" din Șoapte
Și alte minuni
Din Timp, din genuni
Ce-n Lume le pui
Și ades ne spui
Că ni le-ai merit
De când ne-ai Zidit.

Sorcovirea mi-o sfințește
Gândul ei îl împlinește!

Marmație, colț de rai
Daruri scumpe tu ne dai.
Mulțămim de dăruire!

Vom cinsti-o c-o horire
După datina ta
Care,
Nu are asemănare.

Voi, ce haru-i lăudați
Vers, colinzi, le ascultați
Tipuriri și voi strigați,
În case cu drag intrați
La căseni noroc urați, -

Și voi cei îndepărtați
Cu-n gând⁵⁹ aice stați.

Vă strângeți,
Vă îndemnați!
C-am jurat

(Vorba ne-om ține

Și la rău și și la bine)
Să jucăm⁵⁹ cu'mbucurare!
Ne-om prinde cu mic cu mare⁶⁰
În a horei fermecare
Ce vrăjește minți
Și fiare⁶¹
Peste a noastre vechi hotare.

Vegheați datini
Să nu piară:
Stirpe, vetre, raze, pară⁶²
Risipite, împietrite
Stricate și istovite
De duhori, bale de fiară⁶¹
(Ce pândesc, le vrăjmășesc),
De uitări care omoară
(Năpasta-năpastelor
veninul-veninelor),
De spurcări ce ne spurcară
Moștenitele minuni
De la tați, de la străbuni.

Să cinstim dania lor
Și în veacul următor
Prin rostiri înaripate
(De la noi
la alții date)
Ce prin vremuri vor răzbate.

Până unde?
Noi nu știm!
Dar cobiri nu prorocim
Vlaga lor n-o înflorim –
Ce-am primit noi dăruim!
Astfel și noi dănuim!

Ce-I în vecii vecilor
Or în pâcla vremilor
Nu ne-a fost menit⁶³
spre știre;
Nu n'cercăm noi deslușire!
Noi atâta stăm prin Lume⁶⁵
Încă vii:
Umbre /nume
Pomeniți în ceas de strajă
De horire
Spaimă
Vrajă,
Într-o rugă, într-un dor
Într-un cântec
Plânset
Zbor⁶⁶
Din datine ce nu mor
Nici se sting,
Nu amoresc
Ci prin ele înfloresc
Orele^{67,68} unui **Popor!**

NOTE

1 Peregrini, neastâmpărați, drumeti fanatici care umblă prin țări vestite dar și acolo cu greu se așează în câteva locuri: gândul plecării adoarme "un pic" dar nu se stinge văpaia: dor de ducă mă apucă, și-alte doruri mă usucă!

2 Colindatul solemn: solidarizator /iertător îndătinat, iritualic la vecini³, ș.a. obșteni.

3 Vecinii* au casele (locuințele, gospodăriile) apropiate, se întâlnesc adesea, se cunosc (de obicei) bine, se salută (idem), schimbă vorbe (idem) gânduri, unele bunuri; au unele interese comune, participă la unele acțiuni comune; câțiva trăiesc și cultivă vecinătatea /apropierea spirituală, unii sunt și prieteni; unii au (câteodată) și neînțelegeri, /supărări, conflicte, indiferență /rezerve neînțelegeri, înstrăinări /vrăjmășii. În zilele de sărbătoare⁴ **colindătorii** umblă pe la casele oamenilor din comunitate; ei nu pot ocoli pe cele ale vecinilor (chiar dacă aceștia nu sunt prieteni), rostesc urări de bine, se gândesc la gazdele care-l primesc, la **colin-datina colindatului**.

4 Sărbători mari: praznice tradiționale.

5 Ban (moneda, "bănuț": mic dar cu mare valoare) strălucitor: de aur.

6 Viu, nou.

7 "Privirea" încrucișată a **Timpului**.

8 Nevăzătoarele, mișcătoarele, patru găuri prin care, dintr-o dată te "privește Timpul".

9 Din cele patru direcții spațiale, mișcătoare.

10 Prin "mobilitatea" lor "lumenle nevăzătoare" ale privirii **Timpului** (fizic: *Cronos*) stăpânesc Existența (idem; "acoperă") Spațialitatea: *topos*).

11 "Privirea" omenească în "gaura" /"prăpastia" / Timpului este amețitoare, înebunitoare.

12 Prin această cutezătoare contemplare activă *Homo conscius* **gândește: Timpul** pe sine, n-o face pasiv cu activ, "însufletește" /axio-logizează / Timpul, simte & concepe conceptul /ideea / *Tempus* /Timpul axiologizat: istoric.

13 Spațiul "însuflețit" /hominizat: trăit / este "viu": *topos* → *situs*.

14 Nu "vede" pătimirile¹².

15 Crezul pur: idealul esențial.

16 Eficient, interactiv: prin inimi & minți.

17 Trăiri contrastante, complementare (în simultaneitate și în succesiune /alternative, modulate), confluente /reciproc întregitoare: pe care le simțim co-existente în ființă.

18 Emoțiile persistă: nu se "vestesc" în multe suflete ale participanților (direct: au fost prezenți *in situ*; spectatori de la distanță) ca și în cele ale unor inimoși care au aflat mărturii despre el. Festivalul este anual; regularitatea nu a fost întreruptă decât în anul clepsidral 1989 /1990.

19 Eurile unice/personalizate / ale creatorilor²⁰, culegătorilor, prelucrătorilor²⁰, interpretatorilor²⁰, organizatorilor²¹, primitorilor, transmitătorilor care însuflețesc **datinile /tradiția** / sunt "focuri care ard" (încălesc, luminează) în ființe vii (individualizate: schimbătoare, trecătoare) care își trăiesc – personalizat, nerepetat – viețile lor în **medii sociale** reale: actanții^{20,21} /"actanții" – interactiv implicați în **trăirea datinilor** (individualizată; colectivă: în motivații, ceremoniale, spectacole, meditații, acțiuni, ș.a.) au firi (temperamente, sensibilități, capacități intelective, ș.a.), interese, pregătiri, slăbiciuni & virtuți trupești și spirituale, sărăcii, bogății comune & proprii, nevoi (idem), plănui (aspirații, ambiții, proiecte, ș.a.), devotări (idem), eșecuri & victorii (frustrări, satisfacții, doleanțe, ș.a.), angajări (idem), "trageri de inimă", "restricții mintale" /raționale /, silă, oboseli, ș.a.; aminoizități, tensiuni, entuziasme, plăți – răsplăți, ș.a. *Ego*²² – urile "pulsează" – acționează și reacționează – și prin alte energii, entelechii, trăiesc și alte atrageri (gusturi, mode, tentații, ambiții, influențe, ș.a. infiltrări, pasionări, alte crezuri ... din agitata lume contemporană.

20 Actanți principali.

21 Actanți importanți.

22 Simple, complexe, în devenire, ș.a.

23 a. Din afara eurilor: agresări, "torente", curente, "șocuri" directe – indirecte, înstrăinări, stresări, devieri (mode, *kitsch*-uri, ș.a.), motive /forme de lehamite;

b. Din lăuntru eurilor: patimile vieților unice, accidente, întâmplări, ... singularități bio-grafice.

24 Riscurile ating, lovesc, penetrează /"amprentează" eurile.

- 25 Fără incidente, excedări, abuzări, vulgarități, obscenități, conflicte, delicvențe, ș.a., fără a diminua animația (sărbătorească, expresivă) care a cuprins orașul și pe participanții de la diferite distanțe.
- 26 Spectacol amplu: alai, costume, cântece, alocuțiuni, dansuri, ritualuri, referate și comunicări științifice, contacte, discuții multi-direcționale, multi-personale la care au participat reprezentanți ai autorităților, actanți^{20,21}, specialiști, sacerdoți, sponsori, delegați, oaspeți din țară și de peste hotare, manageri, tehnicieni ospitalieri, ș.a.
- 27 Am întâlnit și stoici; nu și mâniați, revoltate.
- 28 Selectate, organizate chibzuit (coordonate, grupate) în "economia informațională" a volumului de către directorul publicației. Cititorul - exigent, binevoitor – remarcă varietatea, forma exprimării, documentarea, numărul, ș.a. calități ale lucrărilor – scrise frumos între copertile volumului decorate cu "motive maramureșene".
- 29 Exclusiv.
- 30 Forme în schimbare, rarefier, ascunderi, rețineri ale unor anchetați /căutați, informatori, extincții, poluări, înstrăinări, ș.a.
- 31 Folclor (dans, cântece povestiri, costume, artizanat, ș.a.), obiceiuri³² variate, localizate, ceremonializate, ș.a.
- 32 O formă specifică a etnografiei și a folclorului *latto sensu*: gravă, peristență, cu motivații comunitare profunde, durabile.
- 33 Comunicări științifice: studii care conțin rezultate noi /inedite, concluzii, puncte de vedere, propuneri de acțiuni culturale /colaborări, ș.a.
- 34 Istoric /trans – gutinian /: cis și trans – Tisan, județul, vecinătățile (Oaș; Lăpuș, Codru, Chioar).
- 35 Participare amplă, afirmarea unor rostiri populare (arhaice) păstrate, mai noi: tradiționalizată cu unele inovații³⁶ recente.
- 36 În recuzită; măști, ș.a.
- 37 Interacții, inducții, penetrații, difuzii, interferențe, "osmoze", polarizări, aderențe, împătrunderi, reacții, etc. etc.
- 38 Sin-ergii culturale, mimetisme, sincretisme, amestecări, hibridizări, cosmopolitism, contopiri (în *melting pot*) destructurări.
- 39 Continuitatea tradiției se manifestă, potențat prin: sărbătoriri bine organizate în comunități vitale (sate, zone), monitorizări (prin prestările de servicii ale unor activi, talentați muzeologi) prin *massmedia*-tizări, ș.a.
- 40 Unele cu acțiuni religioase cosmo-tice.
- 41 Actanți^{20,21}, organizatori, spectatori, sprijinitori, trecători.
- 42 Necesare: ordonatoare, chezașe a calității acțiunii culturale.
- 43 Accentuarea, răspândirea neoprită, neuniformă specifică a **tehnicității** și **științificității** modelează pe oameni; mulți au alte atitudini față de «**tezaurul poporal**».
- 44 Prozaizare^{44,45} practicitate (materialisme, comercializări, ș.a.).

46 Viziunea /credința populară, selenară afirmată prin enunțul ε ≡ 'petele de pe fața vizibilă a lunii'⁴⁷ reprezintă scena morții lui Abel asasinat de fratele său Cain "înscrisă" de marele artist /maestru "cosmotic", respectiv urmele aripilor "îngerilor căzuți" /luciferici/⁴⁸.

47 Singura permanent vizibilă de pe Terra: preschimbată /"înghețată" /.

- 48 Este doar o metaforă frumoasă, avertizatoare, permanentă, căci știm ce este astrul nopții, sistem fizic chimic inert, mort, ș.a.
- 49 Concentrată în cca. ½ oră.
- 50 Reprezentanți.
- 51 Sub semnul ecumeniei creștine, ș.a.
- 52 Copii, tineri, maturi, bătrâni, de ambele sexe, români, ș.a.; invitați (din țară, de peste hotare).
- 53 Complex esențializat: un aer arhaic, o ofrandă străveche, aprinderi și așezări de lumânări, clopotiri, murmurări, închinări tăcute "foșniri mnezice".
- 54 Nu ne lăsa Măicuță
- Să pierim pe cale
- Că și noi suntem fii ai lacrimilor Tale.
- 55 "Însoțiți" de spiritele "mișcătoare", benefice ale unor victime.
- 56.Încheiate, viitoare (An nou, Boboteaza, Sf. Ion, sărbătorile din calendarul pe stil vechi).
- 58 Contacte cu alte festivalе, ș.a.
- 59 Prin gândire: prin memorie, prin închipuire, prin intuiții.
- 60 Uniți: solidari
- 61 Bestii, demoni.
- 62 Lumini: luce.
- 63 Nu este în puterile minții omenești să cunoască perfect misterul existenței universului.
- 64 Filozofi, teologi, oameni de știință, vizionari se străduiesc să gândească «problema cosmologică» (prin gândire rațională, intuiție, revelații): construiesc scenarii, fac prognoze, ipoteze, modele.
- 65 Existența pământească, prezentă în amintiri, în simbolizări, cutume sociale.
- 66 Al imaginației, al gândirii.
- 67 Momentele, fazele din cursul **Istorie /Hora Istoriei/**.⁶⁸
- 68 Destinele, determinări fundamentale, directoare & generatoare de **Istorie**: ele compun **Destinul**.

